

**การศึกษาความรู้และความคิดเห็นของผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง
ในจังหวัดเชียงใหม่
ต่อพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง
วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543**

**The Study of Knowledge and Opinion of Radio Broadcasters in Chiang Mai
to the Organizations for Wave Frequencies Allocation and Supervision
of Radio Broadcasting Business, Television Broadcasting Business
and Telecommunication Broadcasting Business Act B.E. 2543 (A.D. 2000)**

เอกกมล เอกลักษณ์ดิถิล¹

Abstract

The Study of Knowledge and Opinion of Radio Broadcasters in Chiang Mai to the Organizations for Wave Frequencies Allocation and Supervision of Radio Broadcasting Business, Television Broadcasting Business and Telecommunication Broadcasting Business Act B.E. 2543 (A.D. 2000), is aimed at studying of knowledge and examining the opinions of Chiang Mai radio broadcasters towards Wave Frequencies Allocation and Supervision of Radio Broadcasting Business, Television Broadcasting Business and Telecommunication Broadcasting Business Act B.E.2543 (A.D.2000), including the impacts of radio broadcasting business.

The results of this study revealed the following:

Most of the radio broadcasters' knowledge about the Radio Broadcasting Act is the medium level. Most of them can answer questions about the main issues of the Radio Broadcasting Act which formed 2 organizations. They are Radio Broadcasting and National Television committees and National Telecommunication committees which function independently from political power in the administrative section and legislative section.

The result of the radio broadcasters' opinion in Chiang Mai towards wave frequencies allocation and supervision of radio broadcasting business, television broadcasting business and

telecommunication broadcasting business act B.E.2543 (A.D.2000) revealed that they mostly agree with the act.

The opinion on the impact of wave frequencies allocation and supervision of radio broadcasting business, television broadcasting business and telecommunication broadcasting business act B.E.2543(A.D.2000) showed that the subjects mostly agreed with the act in both positive and negative impacts.

Moreover, their recommendations can be serve as a road map in formulating regulations, laws or rules so that they are compatible with the reality of the current radio broadcasting business and with the real needs of the people.

Keyword : The Organizations for Wave Frequencies Allocation and Supervision of Radio Broadcasting Business, Television Broadcasting Business and Telecommunication Broadcasting Business Act B.E. 2543 (A.D. 2000), Chiang Mai

¹ Faculty of Communication Arts, Payap University, Chiang Mai Province, Thailand

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความรู้และความคิดเห็นของผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2543” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นของผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 รวมทั้งผลกระทบต่อ การประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ที่ส่งกระจายเสียงในระบบ FM. จำนวนทั้งสิ้น 100 ตัวอย่าง ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาร้อยละ (Percentage) และการหาค่าเฉลี่ย (Mean) นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการพรรณนาเชิงบรรยาย

คำสำคัญ : พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่, กำกับกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์, กิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543.

'คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000

บทนำ

นับตั้งแต่มีการตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2473 เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2535 ภาครัฐได้ครอบครองกิจการกระจายเสียงและออกอากาศวิทยุกระจายเสียงมาเพื่อควบคุมกิจการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 1) พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข พ.ศ. 2473 2) พระราชบัญญัติการโฆษณากระจายเสียง พ.ศ. 2493 3) พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 4) พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 5) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 และ 6) ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 โดยตลอดระยะเวลาดังกล่าวกิจการกระจายเสียงมีมีกรรูปแบบกรรมสิทธิ์ผูกขาดโดยรัฐ (สุธี รัตนาคินทร์ ประภาพรรณ บุญโปร่ง และอุดมฤทธิ์ดิเรก, 2529 อ้างถึงใน วิษณุ วรัญญู และอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2543 : 76-77) และยังคงตกอยู่ภายใต้การครอบครองของหน่วยงานภาครัฐ (กองงานคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กรมประชาสัมพันธ์, 2541 อ้างถึงใน สิขเรศ ศีราภานต์, 2544 : 3) จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ทำให้เกิดหลักประกันทางด้านสิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารของประชาชนและเป็นที่มาของการปฏิรูประบบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ครั้งใหญ่ ดังที่มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 40 ว่า

“คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม”

เจตนารมณ์ของมาตรา 40 มีความมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงระบบการถือครองกรรมสิทธิ์ในคลื่นที่ใช้สำหรับการกระจายเสียงวิทยุและรายการวิทยุโทรทัศน์ โดยต้องการให้มี

การกระจายกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรคลื่นความถี่เสียงใหม่เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันและให้ได้ดุลยภาพระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน และมีผลให้เกิดพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งทำให้เกิดความตื่นตัวเรื่องวิทยุภาคประชาชนจนไม่อาจควบคุมได้ แต่เนื่องจากกระบวนการสรรหา กสช. เพื่อเข้ามาจัดสรรและกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงตามที่ พรบ.ฯ กำหนดต้องใช้เวลามาก และท้ายที่สุดก็ไม่สามารถสรรหาได้สำเร็จ การดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงในระหว่างที่ยังไม่มีกลไกทางกฎหมายคุ้มครองนั้นก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายในทุกภาคส่วน ซึ่งในจังหวัดเชียงใหม่เองก็มีการเกิดขึ้นของสถานีวิทยุกระจายเสียงเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณ เฉพาะสถานีวิทยุกระจายเสียงในระบบ F.M. จาก 10 สถานีที่ได้รับอนุญาตเมื่อปี พ.ศ. 2540 เพิ่มขึ้นเป็น 134 สถานี ในปี พ.ศ. 2549 (สถานีตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุเชียงใหม่, มกราคม, 2549) ก่อให้เกิดปัญหาการเกิดคลื่นแทรก การรบกวนวิทยุการบิน การถูกหลอกลวง การเกิดวิทยุชุมชนแอบแฝง การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้งคุณภาพของรายการ การศึกษาความรู้ และความคิดเห็นของผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งผลกระทบจาก พรบ.ฯ นี้ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงทั้งระบบได้ต่อไป

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ ผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ที่ส่งกระจายเสียงในระบบ FM. ทั้งในส่วนของภาครัฐที่สังกัดกระทรวงและกรมต่างๆ ซึ่งได้ดำเนินการมาก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้และสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่จำนวนทั้งสิ้น 134 สถานี โดยอาศัยข้อมูลการใช้คลื่นความถี่ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2549 จากสถานีตรวจสอบการใช้ความถี่วิทยุเชียงใหม่ และเมื่อเปิดตารางของ Darwin Hendel ที่จำนวนประชากร 130 และ 140 ด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 และ 102 ตัวอย่างตามลำดับ ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้เป็นจำนวน 100 ตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Random Sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือเพศชาย ร้อยละ 79.00 มีอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 31.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50.00 มีตำแหน่งหัวหน้าสถานี ร้อยละ 40.00 มีระยะเวลาการทำงานในตำแหน่งงาน 1-2 ปี ร้อยละ 71.00 มีระยะเวลาการทำงานในกิจการวิทยุกระจายเสียง 1-2 ปี ร้อยละ 47.00 มีระยะเวลาการดำเนินงานของสถานี 1-2 ปี ร้อยละ 67.00 รูปแบบการดำเนินงานของสถานีเป็นสถานีวิทยุชุมชน ร้อยละ 86.00 มีลักษณะการดำเนินงานของสถานีแบบดำเนินการเอง ร้อยละ 96.00 มีรายได้ของสถานีมาจากการโฆษณา ร้อยละ 46.00

2. ด้านระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับ พรบ.๑ อยู่ในระดับปานกลาง (ตอบถูก 9-12 ข้อ) ร้อยละ 49.00 โดยประเด็นคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบได้มากที่สุดเป็นลำดับแรกคือ “สาระสำคัญของ พรบ.๑ มีผลให้เกิดองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ 2 องค์กร คือ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ซึ่งมีระบบบริหารจัดการที่เป็นอิสระจากอำนาจทางการเมืองในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ” มีผู้ตอบถูกร้อยละ 87.00 ส่วนประเด็นคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบได้น้อยที่สุดคือ “กองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นิสิตนักศึกษาในสาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือสาขาที่เกี่ยวข้องที่มีผลการเรียนดี” มีผู้ตอบถูกร้อยละ 7.00

การวัดความรู้ครั้งนี้เป็นเพียงการวัดความรู้เบื้องต้นในระดับที่ 1 จาก 6 ระดับ ตามแนวคิดของ เบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom, 1956 อ้างถึงใน ชม ภูมิภาค, 2523 : 284-285) คือ ระดับที่ระลึกได้ (Recall) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผน การเกิดความรู้ในระดับนี้คือความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำออกมา จะเห็นได้ว่าตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างสามารถระลึกถึงสิ่งเฉพาะก็คือเนื้อหาของสาระของ พรบ.๑ เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ และเกิดเป็นกระบวนการเชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบใหม่ของความรู้ นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายด้วยแนวคิดของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533 : 120-121) ว่าความรู้ต่างๆ เหล่านี้เป็นารรับรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเนื้อหาของสาระของ พรบ.๑ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรู้เป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นกระบวนการภายในที่รับรู้ได้จากการอนุมานมากกว่าการสังเกตได้โดยตรง

3. ด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อ พรบ.๔ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.37 และเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นในแต่ละประเด็นร่วมกับการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้ คือ 1) พรบ.๔ นี้มีความเหมาะสมกว่ากฎหมายอื่นๆ ที่เคยใช้ในการควบคุมการประกอบกิจการวิทยุ กระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อมั่นในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการปฏิรูปสื่อซึ่งยังไม่เคยมีปรากฏในกฎหมายฉบับใดก่อนหน้านี้ 2) พรบ.๔ นี้จะทำให้การกระจายกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรคลื่นความถี่ให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างมีคุณภาพ ระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งเห็นได้จากความตื่นตัวของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้ตั้งสถานีวิทยุภาคประชาชนในทุกพื้นที่ ยิ่งเป็นเหมือนการรับรองว่าประชาชนจะได้รับกรรมสิทธิ์คลื่นความถี่อย่างแน่นอน 3) พรบ.๔ นี้สามารถปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้เพราะก่อนที่พระราชบัญญัตินี้จะประกาศใช้นั้นได้ผ่านกระบวนการร่าง ดีความ และพิจารณาให้มีความถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ ย่อมต้องมีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้เช่นกัน 4) กสช. ควรเป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อมั่นว่าองค์กรนี้จะมีระบบบริหารจัดการ ที่เป็นอิสระจากอำนาจทางการเมืองในฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งจะปลอดจากการบังคับบัญชาสั่งการจากองค์กรอื่น โดยเฉพาะจากฝ่ายการเมืองและจากระบบข้าราชการประจำ 5) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของ กสช. มีความเหมาะสม ทั้งนี้เพราะมีการกำหนดไว้อย่างครอบคลุมและชัดเจน ทั้งในด้านการกำกับและการดูแลเพื่อให้เกิดความถูกต้อง 6) จำนวนของ กสช. มีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง โดยตั้งข้อสังเกตว่าจำนวนของ กสช. 7 เพียงคนนั้นเป็นจำนวนที่ค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบต่อกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ทั้งระบบ 7) วาระการดำรงตำแหน่งของ กสช. มีความเหมาะสม คือระยะเวลา 6 ปีนั้นน่าจะไม่มากหรือน้อยเกินไปในการดำเนินงานต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ ถ้ามีวาระการดำรงตำแหน่งนานเกินไป จะทำให้เกิดการสั่งสมอำนาจและอิทธิพลซึ่งจะนำไปสู่การผูกขาดในทางตรงกันข้ามถ้าสั้นเกินไปก็อาจมีเวลาไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วง 8) การสรรหา กสช. ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้เป็นไปได้ยาก เนื่องจากบุคคลที่มีคุณวุฒิ วิทยุ ความรู้ ความเชี่ยวชาญตามที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนนั้น มักจะมีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรต่างๆ ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ซึ่งถือเป็นสิ่งต้องห้ามสำคัญในการดำรงตำแหน่ง 9) ในกระบวนการสรรหาและแต่งตั้ง กสช. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่านี้ เนื่องจากพบว่า ตลอดระยะเวลาดังกล่าวประชาชนแทบไม่มีส่วนร่วม ไม่รู้ ไม่เห็น เหมือนถูกปิดหูปิดตา และปิดกั้นไม่ให้มีโอกาสเข้าร่วม 10) กระบวนการสรรหาและแต่งตั้ง

กสช. มีเรื่องของกลุ่มผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งไม่แน่ใจว่ากระบวนการสรรหาและแต่งตั้ง กสช. จะเป็นไปได้ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมหรือไม่ เห็นได้จากความล้มเหลวในการสรรหา กสช. ทั้ง 2 ครั้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2548 คือ ครั้งแรกศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาว่า กระบวนการสรรหาไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนครั้งที่สองศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาให้เพิกถอนรายชื่อผู้สมัครตั้งแต่รอบ 14 คน ถือเสมือนว่าไม่เคยได้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อคัดเลือก และให้เริ่มต้นกระบวนการสรรหาใหม่ และยังได้มีการยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลปกครองอีกด้วย 11) กสช. ที่จะได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งอาจจะมีเหมาะสมในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการสรรหาซึ่งที่ผ่านมาได้เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องการขาดคุณสมบัติ การมีส่วนร่วมได้ ส่วนเสีย และการไม่ได้มีความเชี่ยวชาญจริง เป็นต้น 12) กสช. ไม่อาจจะเป็นองค์กรที่ปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจทางการเมืองในฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแท้จริง เนื่องจากภาพลักษณ์ของระบบการบริหารแบบไทย มักหลีกเลี่ยงไม่ได้จากการถูกแทรกแซงจากกลุ่มอำนาจใดกลุ่มหนึ่งอยู่เสมอ 13) สัดส่วนในการใช้คลื่นความถี่ ของการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ภาคประชาชนยังไม่มีความเหมาะสม โดยเห็นว่าการกำหนดให้มีสัดส่วนอย่างน้อยร้อยละยี่สิบนั้นค่อนข้างน้อยเกินไป คงจะดีกว่าถ้าแบ่งสัดส่วนเท่าๆ กัน 14) วัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะมีความเหมาะสม เพราะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์ที่แท้จริงก็คือประชาชนนั่นเอง 15) ในการทำประชาพิจารณ์เพื่อประกอบการจัดทำแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ กสช. ต้องจัดให้มีขึ้น ไม่อาจเป็นไปได้ด้วยความโปร่งใส ทัวถึงและเป็นธรรม และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะในการดำเนินงานต่างๆ ที่ผ่านมาก็ยังขาดความโปร่งใส ขาดการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งยังคงมีกลุ่มผลประโยชน์ที่แอบแฝงอยู่เสมอ 16) การมีคณะกรรมการร่วมระหว่าง กสช. และ กทช. ในการบริหารคลื่นความถี่ในการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม จะทำให้การจัดสรรคลื่นความถี่มีความเหมาะสม เนื่องจากการดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ต้องใช้คลื่นความถี่ร่วมกัน จึงจำเป็นที่จะต้องมิตัวแทนจากทั้งสองฝ่ายเข้ามากำกับและดูแลให้ถูกต้อง ตามลักษณะของแต่ละสื่อ นอกจากนี้ หน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดก็มีความคาบเกี่ยวกันอยู่มาก จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ชัดเจนชัด

ความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างต่อ พรบ.ฯ ในด้านการปฏิรูปสื่อเป็นไปตามตามแนวคิดว่าการปฏิรูประบบวิทยุกระจายเสียงของ สุรรัตน์ เมธิกุล (2541: 35-36) โดยมีความหวังว่าปฏิรูปการ

กระจายเสียงนี้เป็นการแก้ไขปัญหาของการกระจายเสียงทั้งระบบ ซึ่งจะช่วยให้บทบาทของวิทยุกระจายเสียงมีความชัดเจนในเป้าหมายการทำงาน และการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งมีอิสระและเสรีภาพ และความรับผิดชอบทางวิชาชีพ ถือหลักการให้สิทธิและเสรีภาพสื่อมวลชนทุกประเภทตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้การเกิดของสถานีวิทยุภาคประชาชนยังเป็นไปตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (Participatory Communication) ที่องค์การยูเนสโก (UNESCO, 1977 อ้างถึงใน สิขเรศ ศิราภานต์, 2544 : 17) กล่าวถึงหลักการสำคัญที่ว่า ต้องมีการเข้าถึงสื่อ (Access) การมีส่วนร่วม (Participation) การจัดการด้วยตนเอง (Self-Management) ดังที่สถานีวิทยุบางส่วนได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้เกิดระบบสื่อมวลชนใหม่ตามทฤษฎีสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย (Democratic-participant Media Theory) ของ เฟร็ด ซีเบิร์ต ซีโอดอร์ ปีเตอร์สัน และวิลเบอร์ แชมรมม์ (Fred Siebert, Theodore Peterson and Wilbur Schramm, 1956 แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์, 2551 : 159-172) ซึ่งจะมีลักษณะเป็นการสื่อสารแนวนอน (Horizontal Communication) ที่พยายามต่อต้านการใช้อำนาจของรัฐแบบรวมศูนย์ (Centralization) ที่มุ่งตอบสนองความต้องการผลประโยชน์และความคาดหวังของกลุ่มผู้รับสารทุกกลุ่ม ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ความ สัมพันธ์ในชุมชน กลุ่มผลประโยชน์และวัฒนธรรมย่อยต่างๆ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างก็ยืนยันให้ กสช. ที่จะเกิดขึ้นตามมีลักษณะเป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ตามแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทางด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ของวิญญู วรรณูญ และอุบลรัตน์ ศิริวิวัฒน์ (2543 : 174) โดยยืนยันว่าต้องมีความเป็นอิสระ (Independence) มีความเป็นกลาง (Impartiality) และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในกิจการที่เกี่ยวข้อง (Expertise / Professionalism) อย่างครบถ้วนตามเจตนารมณ์ พรบ.ฯ นี้จึงจะมีผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือเพศชาย มีอายุระหว่าง 40-49 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งหัวหน้าสถานี ระยะเวลาการทำงานในตำแหน่งงาน 1-2 ปี ระยะเวลาการทำงานในกิจการวิทยุกระจายเสียง 1-2 ปี ระยะเวลาการดำเนินงานของสถานี 1-2 ปี รูปแบบการดำเนินงานของสถานีเป็นสถานีวิทยุชุมชน ลักษณะการดำเนินงานของสถานีเป็นแบบดำเนินการเองและรายได้ของสถานีมาจากการโฆษณา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับ พรบ.๗ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้มากที่สุดเกี่ยวกับสาระสำคัญของ พรบ.๗ ที่มีผลให้เกิดองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ 2 องค์กร คือ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และมีความรู้น้อยที่สุดเกี่ยวกับกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อ พรบ.๗ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างในด้านผลกระทบของ พรบ.๗ ต่อการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เช่นกัน โดย พรบ.๗ นี้มีผลกระทบในทุกระดับของการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงทั้งด้านบวกและด้านลบ

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีข้อเสนอแนะในหลายแง่มุมต่อ พรบ.๗ และต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย

1. ด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในด้านผลกระทบของ พรบ.๗ ต่อการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างในด้านผลกระทบของ พรบ.๗ ต่อการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.23 และเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นในแต่ละประเด็นร่วมกับการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้ คือ 1) พรบ.๗ นี้มีผลกระทบต่อสถานีวิทยุของตนทั้งทางด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ ด้านบวกการประกาศใช้ พรบ.๗ นี้เท่ากับเป็นการรับรองสิทธิให้กับสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ตั้งขึ้นใหม่ในนามของภาคประชาชนว่าเป็นสถานีวิทยุตั้งขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจะได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านความรู้และวิชาการต่างๆ อีกทั้งยังเป็นกรอบการดำเนินงานในการปฏิรูปสื่อวิทยุกระจายเสียงทั้งระบบ ส่วนในด้านลบนั้นมีการคาดการณ์ว่าเมื่อ พรบ.๗ นี้มีผลบังคับใช้แล้ว คลื่นความถี่ที่ใช้ในการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงทั้งหมดจะต้องถูกจัดสรรใหม่โดย กสช. ซึ่งมีผลให้สถานีวิทยุทั้งหมดต้องเคลื่อนคลื่นให้แก่อื่น และหากไม่ได้รับการจัดสรรคลื่นเพื่อดำเนินการต่อไป สถานีวิทยุเหล่านั้นก็ต้องปิดตัวเองลง และในขณะที่กระบวนการสรรหา กสช. ยังไม่เสร็จเรียบร้อย อีกทั้งยังไม่มีมาตรการในการปฏิบัติที่ชัดเจน สถานีวิทยุที่ตั้งขึ้นใหม่ต้องตกอยู่ในสภาพของการเป็นสถานีเถื่อน ซึ่งทำให้ขาดเสถียรภาพในการดำเนินการ 2) พรบ.๗ นี้มีผลกระทบต่อการประกอบการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ ในด้านบวกการประกาศใช้ พรบ.๗ นี้ทำให้เกิดความตื่นตัวในการประกอบกิจการกระจายเสียง ทำให้มีการตั้งสถานีวิทยุขึ้นใหม่จำนวนมากในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน รวมไปถึงชุมชน และองค์กรต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าถึงสื่อวิทยุกระจายเสียงยิ่งขึ้น ถือเป็น

(Dysfunction) ตามการปฏิบัติหน้าที่หลักของสื่อมวลชน คือ การสอดส่องคุ้มครอง การประสานสัมพันธ์ทุกส่วนของสังคม การอบรมบ่มเพาะหรือการจัดเกล้าทางสังคมและการให้ความบันเทิง

2. ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายและแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปสื่อโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ 2) การกำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ควรแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงภาครัฐเพื่อการบริการสาธารณะ วิทยุกระจายเสียงภาคเอกชนเพื่อบริการธุรกิจและวิทยุกระจายเสียงภาคประชาชนเพื่อตอบสนองชุมชน 3) การพิจารณาอนุญาตการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้ยึดหลักมาก่อนได้ก่อน โดยพิจารณาถึงศักยภาพและความพร้อมมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 4) การกำหนดสัดส่วนในการใช้คลื่นความถี่ของการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์สำหรับภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้แบ่งสัดส่วนเท่าๆกัน 5) การกำหนดมาตรฐานและลักษณะที่พึงประสงค์ทางเทคนิคของสถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้สถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐและเอกชนมีกำลังส่งและความสูงของเสาอากาศที่เท่ากัน และต้องพิจารณาสภาพทางภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ด้วย 6) การตรวจสอบการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ กสทช. จะกำหนดขึ้น ต้องมีแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยให้มีการตรวจสอบทั้งในระยสั้นและระยะยาว 7) การตรวจสอบการดำเนินงานของ กสทช. ให้มีคณะกรรมการกลาง เป็นผู้ตรวจสอบซึ่งควรมีตัวแทนจากภาคประชาชนมีส่วนร่วมและ 8) การประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ในระหว่างที่พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ยังไม่แล้วเสร็จให้สถานีวิทยุที่ตั้งขึ้นแล้วดำเนินการต่อไปก่อน โดยมีองค์กรกลางในการควบคุมดูแลให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้วิจารณ์งานวิจัย รองศาสตราจารย์ธีรภัทร วรณฤมต คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอขอบคุณคณะกรรมการประเมินงานวิจัยฉบับร่าง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ อินทจักร คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์นฤมต วันทนีย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ และคุณรัตนภรณ์ สุวคนธ์ สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน เชียงใหม่

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดาดาว ภักดี คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ คุณอุบลรัตน์ คงกระพันธ์ ส่วนข่าวและรายการภูมิภาค สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 และคุณนเรศร์ ภาชนะพรรณ สถานีตรวจสอบการใช้คลื่นความถี่วิทยุเชียงใหม่ สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี หวังดีศิริสกุล. 2545. เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการจัดสรรคลื่นความถี่ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษม สิริสัมพันธ์. ผู้แปล. 2551. *Four Theories of the Press*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน และสมาคมวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชม ภูมิภาค. 2523. *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข. 2546. ความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีต่อการจัดสรรคลื่นความถี่ตามแนวทางรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 40. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิษณุ วรรณฤณ และอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. 2543. แนวทางการพัฒนากฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุรพงษ์ โสภณะเสถียร. 2533. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัตน์ เมธิกุล. การปฏิรูประบบวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ในประเทศไทย. วารสารศาสตร์. เมษายน 2541.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชานิเทศศาสตร์. 2546. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์.
- สิขเรศ ศิริกานต์. 2544. รูปแบบสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคประชาชนที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทยภายหลังการปฏิรูประบบวิทยุกระจายเสียง ตามเจตนารมณ์มาตรา 40 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.